

K Á Z Á N Í

❖ 3 ❖

*Nunc scio vere, quia misit dominus angelum suum*³²

Když byl Petr mocí Nejvyššího, mocí Boží, vysvobozen z pout svého žaláře, řekl: „Nyní právě vím, že mi Bůh poslal anděla svého a zachránil mě z moci Herodovy a z rukou nepřátel.“³³

Nyní tato slova obrátíme a řekneme, protože mi Bůh poslal anděla svého, právě proto poznávám. „Petr“ znamená totéž co poznání. Už jsem vám to vlastně říkal, poznání a rozum spojují duši s Bohem. Rozum proniká do samého bytí, poznání utíká napřed, běží vpředu a razí cestu, aby se mohl narodit jednorozený Syn Boží. Náš Pán v Matoušově evangeliu praví, že Otce nezná nikdo jiný než Syn.³⁴ Mistři říkají, že poznání závisí na jednostejnosti. Řada mistrů praví, že duše je stvořena z přediva veškerenstva, a proto má schopnost všechny věci poznávat. Zní to pošetile, a přece je to pravda. Mistři říkají: „To, co mám poznat, musí být plně přítomno a jednostejné jako mé poznání.“ Svatí praví, že v Otci spatřujeme moc, v Synovi jednostejnost a v Duchu svatém sjednocení. Protože současně s Otcem je tu i Syn, ve všem Otci podobný a rovný,³⁵ a proto nezná Otce nikdo jiný než Syn.

³² Sk 12,11. Svátek sv. Petra v okovech, 1. srpna.

³³ Sk 12,11; srv. také Ž 17,1.

³⁴ Mt 11,27.

³⁵ Srv. KÁZÁNÍ 2.

Nuže, Petr praví: „Nyní právě poznávám.“ Proč právě tady poznává? Protože je to božské světlo, které nikoho neklame. Nebo jinak, protože člověk tu poznává přímo a jasně a nic není zahaleno. A u Pavla čteme: „Bůh přebývá ve světle nepřístupitelném.“³⁶ Mistři tvrdí, že moudrost, které se zde učíme, nám zůstane i *tam*. Pavel však říká, že přijde vniveč.³⁷ Jeden mistr praví: „Čiré poznání, dokonce i v tomto životě, v sobě skrývá tak nezměrnou slast, že slast všeho stvořeného je holé nic ve srovnání s touto slastí, již v sobě skrývá čiré poznání.“³⁸ A ať je jakkoliv vznešené, přesto představuje pouhou „náhodu“. A jako je nicotné slůvko ve srovnání s celým světem, právě tak nicotná jest i veškerá moudrost, které se můžeme naučit ve srovnání s holou a čistou pravdou. Proto Pavel říká, že přijde vniveč. A i když přetrvá, právem se z ní stane pošetilost a cosi, co není ničím ve srovnání s čistou pravdou, kterou člověk teprve pozná. Třetí důvod, proč teprve *tam* člověk skutečně pozná, spočívá v tomto: člověk vidí, jak věci zde podléhají změnám, kdežto *tam* je poznává jako neměnné a chápe, že je od sebe nelze vůbec oddělovat a jedna je hned vedle druhé; neboť to, co je zde vzdáleno, to je *tam* blízko, protože *tam* jsou všechny věci přítomné. Co se stalo prvního dne nebo se stane o soudném dni, to vše je *tam* přítomno.

„Nyní právě vím, že mi Bůh poslal anděla svého.“ Když Bůh pošle anděla duši naproti, pak ona skutečně poznává. Ne nadarmo svěčil Bůh svatému Petrovi klíč, neboť „Petr“ znamená totéž co poznání.³⁹ Poznání však třímá klíč, otevírá jím, vchází a vydává se cestou, na níž pak nachází Boha nezahaleného, a své druhy poté seznamuje s vůlí, kterou poznalo, třebaže tato vůle už zde byla stejně tak i předtím; protože to, co *volím*, to také hledám. Poznání jde napřed. Je výsostné a hledá panství v tom nejvyšším a nejčistším a to předává dále duši, duše pak přirozenosti a přirozenost všem tělesným smyslům. Duše je v tom svém nejvyšším a nejčistším tak vznešená, že mistři pro ni nenalezli žádné jméno. Nazývají ji „duší“, neboť

³⁶ 1Tm 6,16.

³⁷ 1K 13,8.

³⁸ Viz Aristotelés: *Etika Nikomachova*. Jan Laichter, Praha 1937, kniha sedmá.

³⁹ Srv. Mt 16,19.

dává tělu bytí. Nuže, mistři říkají, že po prvním výtrysku božství, kdy z Otce vytryskl Syn, byli nejprve stvořeni andělé podle obrazu Božího. Ovšemže je to pravda: to nejvyšší duše bylo stvořeno podle obrazu Božího; anděl však jest obrazu Božímu bližší. Vše, co je andělského řádu, je stvořeno podle obrazu Božího. Proto bývá duši poslán anděl, aby ji přivedl nazpět k témuž obrazu, podle kterého byla stvořena; neboť poznání pochází z jednotejnosti. Protože duše tedy má schopnost vše poznat, nikdy nespočine, dokud nedospěje k prvnímu obrazu, kde jsou všechny věci jedno, a tam dojde pokoje, to znamená v Bohu. V Bohu není žádné stvoření vznešenější než jiné.

Mistři říkají, že bytí a poznání jsou zcela jedno, protože to, co jedno není, člověk poznat nemůže. To, co má ponejvíce bytí, člověk také ponejvíce poznává. Jelikož je u Boha přemíra bytí, přesahuje také veškeré poznání. Jak jsem říkal předevčírem ve svém posledním kázání, duše se vobrazí do původní čistoty, otiskne se do čistého bytí, kde ji Bůh ochutná předtím, než přijme pravdu nebo poznatelnost tam, kde je veškerá pojmenovatelnost⁴⁰ odložena; duše tam poznává od všeho očištěna, je účastna bytí v úplném pokoji. Proto Pavel říká: „Bůh přebývá ve světle nepřístupitelném.“⁴¹ Bůh přebývá ve svém vlastním čistém bytí, v němž není žádného lpění. Co je *padlé*, musí pryč. Bůh je čisté bytí samo o sobě, kde není ani to, ani ono; neboť to, co je v Bohu, to je Bůh. Jeden pohanský mistr říká: „Síly, které se nacházejí pod Bohem, jsou na Bohu závislé, a třebaže mají bytí samo o sobě, přece jen jsou závislé na tom, který nemá ani počátek, ani konec; neboť k Bohu může přijít jen to vlastní.“ Svědectví toho vizte na příkladu království nebeského: nevstoupí tam nic, co je Bohu cizí.

Děje se to takto: vše, co přichází k Bohu, se promění; ať je to, jak chce významné, když to přineseme k Bohu, *odpadne* to. Vezměte toto podobenství: jsem-li moudrý, nejsem tou moudrostí já sám. Moudrost mohu nabýt, avšak mohu ji i ztratit. Cokoliv je ale v Bohu, to je Bůh a to od Boha *odpadnout* nemůže. Bude to proměněno v božskou podstatu, neboť božská podstata je tak mocná, že coko-

⁴⁰ Sthn. *nemlicheit*. Srv. kanonickou knihu Lao-c' o ctnosti *Tao te-ting*, I, 1–2.

⁴¹ 1Tm 6,16.

liv se k ní přidá, to se s ní buď zcela smísí, nebo to zůstane venku přede dveřmi. Nuže, slyšte a žasněte! Proměňuje-li Bůh v sebe i tak nicotné věci, co si asi myslíte, že učiní s duší, kterou obdařil svým vlastním obrazem?

Abychom k tomu dospěli, k tomu nám dopomáhej Bůh. Amen.